

REFERAT AF BESTYRELSESMØDE

Onsdag d. 13. september 2017 kl. 10.00-15.00

Domkirkens menighedslokaler, Klosterbakken 2, 5000 Odense C

O = Orientering

B = Beslutning

I = Indstilling fra FU

U = Udvikling

27. september 2017

Best.Skr.2017-28

Tilstede: Michael Krogstrup Nissen og Thyra Smidt, Københavns stift; Kirsten Münster og Birgit Urd Andersen, Haderslev stift; Steffen Nørregaard, Viborg stift; Annette B. Bennedsgaard og René Høeg, Aarhus stift; Poul Erik Kammersgaard og Heinrich Pedersen Ribe stift; Thomas Bro Jacobsen, Aalborg stift; John Kingo Jensen, Roskilde stift; Tom Friis, Lolland-Falster stift; biskop Marianne Christiansen; generalsekretær Kåre Schelde Christensen.

Fraværende med afbud: Karin Vestergaard, Viborg stift; Jens Knudsen, Aalborg stift; Birthe Jacobsen, Fyns stift; Judith Kobbeltvedt Madsen, Roskilde stift; Dorte Hedegaard, Lolland-Falster stift.

Bestyrelsesmødet indledtes med fagligt oplæg v. **Ingrid Ank**, leder af Grundtvig Akademiet, med et oplæg om: Hvad er udfordringen, når sekulære institutioner i samfundet skal håndtere religion? Og hvordan kan folkekirken bringe sig selv i spil som ressource, når den udfordring skal løses? Oplægget tager afsæt i den nyligt afholdte høring på Christiansborg om "Hvor bange er vi for religion?" arrangeret af Grundtvigsk Forum.

DAGSORDEN

1. Godkendelse af dagsorden B
Godkendt.
2. Godkendelse og underskrivelse af referat fra bestyrelsesmødet d. 30. maj (Best.Skr.2017-21) B
Godkendt og underskrevet.
3. Organisatorisk
 - a. Valg af ny kasserer for F&R B

F&R's kasserer, Birte Jacobsen, har ønsket at udtræde af FU, men er stadig medlem af bestyrelsen. På mødet skal bestyrelsen vælge en ny kasserer. FU indstiller Dorte Hedegaard som ny kasserer for F&R. Dorte Hedegaard blev valgt.

b. Valg af nyt FU-medlem B

Med Birte Jacobsens udtræden af FU, er der nu en plads i FU ledig. På mødet skal bestyrelsen vælge et ny FU-medlem. Thyra Smidt blev valgt.

c. Repræsentant for Fyens Stift, vakant O

Jesper Hougaard Larsen har efter 10 år i F&R's bestyrelse valgt at udtræde af bestyrelsen. Der er sendt en anmodning til Fyens Stift om at udpege en ny repræsentant for stiftet til bestyrelsen. Taget til efterretning.

d. Procedure for valg af ny bestyrelse O

Nuværende bestyrelsesperiode udløber ultimo marts 2018. På sidste FU-møde blev processen frem mod valg af ny bestyrelse drøftet. Formanden vil orientere om processen.

F&R orienterer til oktober stifterne om, at en ny valgperiode er forestående og to repræsentanter jf. vedtægterne skal udpeges af stiftsøvrighederne.

e. Budgetrapport (Best.Skr.2017-24) O

Sekretariatet har været præget af vakance pga. medarbejderskift. Det forudsiges at nogle midler derfor ikke kan nå at blive brugt i indeværende år – men kan med fordel henlægges til aktiviteter i 2018. De ubrugte midler afspejles bl.a. i konto 2310, "Arrangementer i F&R regi". Konto 2317 Facilitering af tænketank: Er tænkt til tidligere tænketank vedr. tros- og livssyn. Det skal overvejes, hvordan midlerne anvendes. FU tager sagen op.

4. FU's forslag til årsplan: sept. 2017 – sept. 2018 (Best.Skr.2017-25) I

Bestyrelsen vedtog d. 30. maj en ny overordnet handlingsplan for F&R frem til 2020. Samtidig vedtog bestyrelsen, at der årligt på baggrund af handlingsplanen skal udarbejdes en årsplan, der på et mere konkret niveau skal beskrive, hvordan F&R vil gribe arbejdet an. FU bearbejdede d. 22. aug. et udkast til årsplan fra sekretariatet. På baggrund af dette arbejde indstiller FU en årsplan til bestyrelsen.

Generalsekretæren orienterer: Handlingsplanen frem til 2020 indeholder tre pejlemærker. Handlingsplanen udmøntes i løbende årsplaner. Formålet med årsplanen er prioritering og konkretisering.

De tre pejlemærker er:

1. Religionsmødet – et anliggende for alle i folkekirken
2. Religionsmødet i sjælesorgen og de kirkelige handlinger
3. Religionsmødet i samfundet.

FU foreslår i årsplanen 2017-18 fokusering på pejlemærke 1 og 3. Generalsekretæren redegør for forslaget til årsplan (se Best. Skr. 2017-25). Herefter drøfter bestyrelsen, hvorvidt niveauet af konkrethed samt prioriteringen er rigtig.

Fra drøftelsen:

- Heinrich Pedersen tilkendegiver, at planen er gennemtænkt. Der er forståelse for at pejlemærke 2 ligger lidt afventende i 2018, men punktet må ikke glemmes. FU har ment, det var vigtigt at afvente liturgiarbejdet vedr. gudstjenester i Folkekirken. Marianne Christiansen tilkendegiver, at der bliver brug for indspil fra F&R til dette arbejde. F&R vil arbejde på at opbygge samarbejdsrelationer, sådan at forslag fra Tænk tanken kan føres ud i livet. Dette indføres i årsplanen "ad 2a-c".

- I forhold til 1a efterlyser Birgit Urd Andersen, at der laves læringsforløb også for helt ordinære sognepræster. F&R vil have vågent øje for, hvilke grupper i folkekirken det er mest aktuelt at støtte.

- Rene Høeg efterlyser, at F&R udvikler koncepter til gadeplan og ikke bare til ledere i kommuner og kirke (jfr. Folkekirkens Nødhjælps karavane til konfirmander). Dette er noteret men inddrages ikke nu.

Årsplanen vedtages med indarbejdelsen af input fra samtalen.

5. Overdragelse af rapport fra "Tænk tank om kirkelige handlinger i et samfund med forskellige religioner og livstydninger" v. biskop Elof Westergaard (Best.Skr.2017-26) U

F&R nedsatte primo 2016 en tænketank, der skulle reflektere over de kirkelige handlinger i en sammenhæng, hvor familier rummer forskellige religiøse identiteter. Tænketanken har nu afsluttet sit arbejde, og formand for tænketanken Elof Westergaard kommer på bestyrelsesmødet og præsenterer arbejdet og overdrager rapporten til F&R's bestyrelse.

Elof Westergaard orienterer:

Rapporten præsenterer først en skitse af det religiøse landskab (afsnit 3) og dernæst et afsnit om folkekirkens ritualer i dag og hvad de udfordres af i familiesammenhænge med forskellige religioner eller livstydninger (afsnit 4). De afsluttende anbefalinger er formuleret på en overordnet måde. Processen har tydeliggjort, at folkekirken har behov for at gennemtænke området, f.eks. via

FUV, som er praktisk orienteret, for det er i casene/mødet med virkeligheden, der er brug for dygtiggørelse. Der er behov for en religionsteologi, der kan understøtte den pastoralteologiske handlen på området. Der er desuden en konflikt i, at lovgivningen lægger op til at imødekomme medlemmers/pårørendes ønsker – mens teologien lægger op til at fastholde den kristne identitet. Det er et krævende arbejde for præsterne at skulle navigere heri.

Samtale:

Generalsekretæren tilføjer, at ambitionen med tænketanken var at komme længere – men det var ikke muligt at skrive konkrete vejledninger, bl.a. fordi tænketanken ikke har autoritet hertil. Derfor er rapporten inden for de givne muligheder landet et fornuftigt sted, idet den med substans åbner samtalen op og bringer den videre. F&R har ikke ønske om at folkekirken gør som i Sverige, hvor man har lavet centrale svar. Der skal være plads til forskellige teologiske tolkninger. Desuden er det umuligt at lave konkrete vejledninger for alle cases, da der hele tiden dukker nye problemstillinger op. Tænketankens fokus er ikke at levere håndgreb til "så-gør-vi-sådan", men at levere kvalificeret omtanke, der kan være med til at klæde den enkelte præst på til at skønne i konkrete situationer.

Den foreliggende rapport kan evt. anvendes som oplæg på provstikonventer. Der er behov for at tænketankens anbefalinger bliver fulgt op, og mange af anbefalingerne er indarbejdet i F&R's nye handlingsplan frem til 2020. Der blev stillet forslag om at udarbejde et samtaleoplæg på til provstikonventer på baggrund af rapporten.

6. Orientering

a. Referat fra FU-mødet d.22. august (Best.Skr.2017-22)

Intet at bemærke.

b. Ane Kirstine Brandt er ansat som religionsteologisk konsulent pr. 1. august 2017

Der var 42 ansøgere til stillingen. Ane Kirstine Brandt er uddannet teolog og har været ansat på læreruddannelsen på UCC siden 2004. Hun er kommet godt i gang med stillingen.

c. Slut-status på handlingsplan 2015/16 - punktet er udsat fra sidste bestyrelsesmøde

Generalsekretæren gav en opsamling på, hvad der har præget arbejdet i 2015/16 og reflekterede samtidig over, hvor handlingsplanen har bragt F&R hen?:

1. Kurser, netværk og KMS:

- Gennemførelse af sognelæringsnetværk om folkekirkens møde med samtidsspiritualitet (24 sogne og 76 præster og menighedsrådsmedlemmer, fordelt på et vest- og østnetværk.)
- Folkekirkens møde med muslimer og islam (13 præster har fået en tre ugers efteruddannelse).
- Kristent-Muslimsk Samtaleforum lederkonference afholdt 2015 og 2016. 10 års jubilæum fejret i 2016.

2. Nye måder at arbejde på:

- Tænketaanke:

2015: Om præsteuddannelse i det flerreligiøse samfund

2016: Om folkekirkens ritualer i det flerreligiøse samfund

- Udvikle samarbejde mellem folkekirken og kommunerne: Debatter på Folkemødet på Bornholm og Himmelske Dage, samt oplæg på bestyrelsesmøder. En slags udviklingsarbejde for dette arbejdsområde, der for alvor bliver udfoldet i den nye handlingsplan frem til 2020.
- Ny tilgang til religionsteologi: at tænke religionsteologien "fra neden", hvor den religionsteologiske refleksion skal styrke den pastoralteologiske ageren i det flerreligiøse samfund (14 præster deltog i et skrive- og uddannelsesforløb om religionsteologiske cases fra deres hverdag. Udgivet i Kritisk Forum for Praktisk Teologi #145).

3. Bolde spillet ind på F&R's bane udefra:

- Stop Islamisering af Danmark – en ny bevægelse. F&R monitorerede og lavede en rapport over folkekirkelige aktørers deltagelse i moddemonstrationer.
- Oversættelse af F&R's dåbsmateriale til arabisk og farsi + udarbejdelse af en gruppevejledning.

4. Hvor har handlingsplan 2015-16 bragt F&R hen?

- Fortsat med at udbyde uddannelse og netværk i folkekirken.
- Så småt bevæget os ud på samfundsbanen.

- Vi fik fokus på, at religionsmødet er i dag også flytter ind i kirkerummet pga. familier med blandede religiøse identiteter.
- Opmærksomhed på, at vi nogle gange skal rydde kalenderen, hvis der sker uventede begivenheder.

Marianne Christiansne opfordrede til, at PowerPoints fra denne slutstatus sendes til biskopperne til orientering.

- d. Orientering fra stifterne ved bestyrelsesmedlemmerne
- Kortfattet orientering om nye tendenser og tiltag i stifterne med relevans for bestyrelsens arbejde om religionsmødet i folkekirken (3 min. til hvert stift.)

Regler for befordringsgodtgørelse til bestyrelsesmøder blev indledningsvist drøftet. Sekretariatet følger op på sagen.

Aalborg: Intet at bemærke.

Aarhus: I Horsens provsti samarbejder folkekirken med tyrkisk ungdomsforening om venskabsfamilier med det formål at fremme dialogen – gerne for et bredt udsnit af sociale lag.

Fyn: Ingen repræsentant til stede.

Haderslev: I forbindelse med reformationsfejring i Vejle er Jens Galschiøtts installation "Abrahams Børn" kommet til byen, og forskellige aktiviteter og foredrag om religionsmøde er tilrettelagt.

Stiftsudvalget for Folkekirke og Religionsmøde arrangerer debatmøde "Er vi bange for religion i det offentlige rum?" 3. okt. kl. 16-20. Spørgsmålet om religion i sundhedssektoren og den kommunale sektor sættes til debat.

Haderslev stift arbejder på at udpege en asylpræst i hvert provsti.

Der arbejdes for, at trosfrihedsprojektet med sognepræst Birgitte Møldrup og imam Kassem Rachid anvendes i forskellige sammenhænge.

Stiftsudvalget for mødet med det Nyspirituelle planlægger deltagelse på Stiftsdagen i marts 2018.

Desuden har udvalget en samtale i gang både om tilbud fra kirkens side, og om behov for viden om det nyspirituelle, der ikke er et statisk felt. Udvalget tænker, at Areopagos kan bidrage væsentligt med deres erfaring i mødet med åndelig søgen, der er forskellig fra kirkens. En oplægsholder kan foreslås derfra.

København: Kommissoriet for stiftsudvalget i København er meget bredt. Med en væsentlig mindre bevilling fra stiftsrådet til budget 2018 er der brug for at

arbejde med forandringer i arbejdet, hvad angår struktur, organisation og antallet af fokusområder.

På Amager arbejdes der på at oprette et islamisk-kristent fællesråd, der skal styrke kendskabet til hinanden, samtalen og det fælles liv i det lokale civilsamfund. Religion skal ikke ses som et problem, men som en ressource.

På Vesterbro arrangerer Vesterbro Sogne og Mødestedet i samarbejde med en marokkansk moske en debataften med oplæg fra tre politikere, en imam og en folkekirkepræst i forbindelse med kommunalvalget. Temaet er religionens plads i samfundet:

1. I hvor høj grad skal samfundslivet reguleres af religiøse hensyn?
2. Kan religion positivt bidrage til byens bedste?
3. Kan religiøse fællesskaber bidrage til at minimere risikoen for radikaliserings og hvordan?
4. Er der behov for, at der bliver nedsat et religiøst råd/udvalg i kommunalt regi?

Mødestedet arbejder på, hvordan arbejdet med dialog kan dokumenteres og evalueres.

Viborg:

Stiftsrådet besluttede sidste år at stiftsudvalget for mission, økumeni og religionsmøde skulle reduceres til 5 medlemmer, hvoraf et medlem var udpeget af stiftsrådet blandt dets medlemmer. Stiftsudvalget har så organiseret alt arbejde til at foregå i arbejdsgrupper bestående af medlemmerne i det gamle udvalg. Alle arbejdsgrupper mødes til konference mindst 2 gange årligt. Nogle mener, at der er behov for mere tværgående erfaringsudveksling, så måske skal vi afholde mere end 2 konferencer pr år.

Vi havde 15. juni en gruppe eritrianere på besøg i stiftet. Deres gudstjenester foregår i forskellige kirker i stiftet, men rigtig gudstjeneste med barnedåb eller bryllup kan kun ske, når man har deres ark i kirkerummet. Der findes kun én ark i Danmark, den står i hovedstadsområdet. Den transporteres en gang imellem til Jylland, men det er en bekostelig affære, da den skal ledsages af to præster.

Møde 20. juni med repræsentanter fra asylcentre til erfaringsdrøftelse. Oplæg om Islam ved Lorens Hedelund hovedsageligt baseret på hans erfaringer som missionær i Pakistan.

Ribe:

Intet fremsendt.

Lolland-F:

Stiftsudvalget afventer den nye biskop og konstitueringen af de nye stiftsråd. Udvalget er dog fra nu af under stiftsrådet og ikke biskoppen. Vi vil gerne have en formand/forkvinde som sidder i Stiftsrådet, så indtil denne kan vælges omkring 1. november er Tom Friis kontaktperson for udvalget.

Stiftsudvalget barsler med et foredrag med Iben Tranholm. Det skal holdes i Pilgrimshuset og fokusere på den særlige synergi og krydsfelt mellem

protestantisme, katolicisme og spiritualitet, som vi har i vores stift og særlig i Maribo med birgittasøstrenes tilbagekomst.

Vi sender pilgrimspræsten til at repræsentere stiftet i det årlige europæiske Birgittaselskabs møde i Vadstena, Sverige.

Deltagelse i Ramadanmiddag på den lokale tyrkisk-kurdiske efterskole.

Roskilde: Intet fremsendt.

- e. Orientering fra Samråd om Åndsfrihed d. 18. maj 2017 – punktet er udsat fra sidste bestyrelsesmøde (Best.Skr.2017-27)

Tom Friis deltog p.v. F&R i mødet og giver bestyrelsen en orientering om mødets indhold.

Mødet samlede 12 personer, primært fra folkekirkens højrefløj samt frikirker. De føler sig presset på åndsfriheden. Der var drøftelse om bl.a. fællesskabets versus individets ret. Det påtænkes at samrådet skal finde sted en gang årligt.

- f. Orientering fra biskopperne

Biskopperne forbereder trosfrikonference til november i samarbejde med Folkekirkens Mellemkirkelige Råd.

Marianne Christiansen deltog i Det Lutherske Verdensforbunds møde i Namibia. Det er et tydeligt hvordan religionsmødet spiller en stor rolle på verdensplan. Marianne Christiansen finder det vigtigt, at kirken understreger, at det sekulariserede samfund er et stort gode. Der er ikke fjendskab mellem kirken og det sekulære samfund.

- g. Orientering fra formandsskabet

Formanden har deltaget i den officielle reformationsfejring i Haderslev d. 4. juni, samt i bispevielse af Marianne Gaarden i Maribo Domkirke d. 10. september.

7. Evt. og næste møde (28. november 2017) ○

Der blev rettet en stor tak John Kingo for mangeårigt engagement i F&R's bestyrelse. John forlader F&R's bestyrelse, da han udtræder af Stiftsrådet i Roskilde Stift pr. november.

Ref. Kirsten Münster 14.09.17./ksc

